

Sätt fart på Sverige

Länsstyrelser vill investera mer

Rapport från 6F - Fackförbund i samverkan

juni 2015

fackförbund
i samverkan

Länsstyrelser ger regeringen underkänt

Sveriges länsstyrelser är eniga. Regeringens satsningar på infrastruktur och bostäder är långt ifrån tillräckliga. Det visar en undersökning som Sifo genomfört på uppdrag av 6F - Fackförbund i samverkan.

6F har låtit Sifo undersöka vad Sveriges regioner anser om regeringens agerande inom satsningar på infrastruktur och nybyggnation av bostäder. Nyckelpersoner och beslutsfattare inom samtliga länsstyrelser/regionstyrelser har tillfrågats.

Den bild som kommit fram är tydlig. Regeringens agerande är långt ifrån tillräckligt. Särskilt slående är resultatet inom området infrastruktur. Inget av de län som deltagit anser att regeringen satsar tillräckligt på vare sig ny infrastruktur eller underhåll av gammal infrastruktur.

I denna rapport presenteras en sammanfattning av resultatet från undersökningen. De citat som finns med är exempel.

Stämmer överens med 6F:s krav

Resultatet från undersökningen ligger väl i linje med de krav som 6F driver. Vi menar att fram till 2030 behöver minst 50 000 lägenheter per år byggas i Sverige. Hälften av de nya lägenheterna bör byggas i Stockholm. För att få igång byggandet krävs statligt stöd på nio miljarder per år.

Investeringsgraden måste öka så att investeringarna motsvarar minst en procent av BNP fram till år 2025. Jämfört med regeringen innebär detta ett resurstillskott på tio miljarder i år. För drift och underhåll av infrastrukturen behövs budgetförstärkningar med tre miljarder från år 2015.

Stora behov de kommande 15 åren

Samtliga av de län som deltagit i undersökningen, tio av tio, svarar tydligt att det finns behov av investeringar i transportinfrastruktur i det egna länet under de närmsta 15 åren. Alla lyfter fram järnvägen som det allra mest centrala att satsa på. De spårbundna stråk som länen generellt anser vara viktigast är de som sammankopplar mindre orter med tätorter och centralorter. Snabba förbindelser till Stockholm efterfrågas särskilt.

"Järnvägen är extra eftersatt."

"Järnvägen behöver byggas ut. I dagsläget är det 1800-talsjärnväg som ligger och det är fyra spår som behövs."

"Det största behovet är stråket mellan Uppsala och Stockholm. Två nya spår behövs. Det är självklart prio ett."

Pengarna långt ifrån tillräckliga

Länsstyrelserna ombads uppskatta kostnaderna för de totala behoven av infrastrukturinvesteringar i regionen under de kommande 15 åren. Här har de flesta svårt att ge ett exakt svar men den samstämmiga bilden är att de belopp som i dag finns avsatta ligger långt under de som verkligen skulle behövas.

"Jag inser att få upp järnvägen till en bra nivå är en så oerhört stor investering. I regionplanen så är det inte tillräckligt. Alla pengar som kan avvaras ska läggas på järnvägen" menar en av länsstyrelserna.

"Det rör sig om ett antal miljarder när vi tittar på totalen. Sammanräknat."

Lån populäraste finansieringen

Inget av länen ser något negativt vare sig med att låna pengar eller höja skatten för att finansiera satsningar på infrastruktur. Lån är dock den finansieringsmetod som flest föredrar. Fem av tio är direkt positiva till att låna, medan fyra av tio är direkt positiva till att höja skatten.

Tre av tio länsstyrelser nämner möjligheten att privata eller offentliga aktörer kliver in och medfinansierar satsningar på infrastruktur (PPP respektive OPS). I dessa sammanhang är dock länen relativt kritiska och belyser problemen som kan uppstå.

Några av skälen till att låna:

"Man kan inte göra på något annat vis. Slår man ut det på nyttan så är det så himla värt det! Måste låna. Det har Sverige alltid gjort"

"Måste ju kunna utöka lånen. Räntan är ju låg! Borde kunna låna mer vilket skulle komma till gagn för de satsningar som måste göras."

"Finansministern på 1800-talet övertalade ju riksdagen att bygga stambanorna. Att låna är bra."

Om att höja skatten:

"Ja, ifall man kan visa att pengarna av en skatteköjning verkligen går till infrastrukturen."

"Positivt, vi har det tillbaka. Samma som frågan innan. Inte svårt att motivera när behovet är som det är."

Om privat och offentlig medfinansiering:

"En är att privata aktörer kliver in eller att kommuner kliver in och medfinansierar. Det är jag inte mycket för. Vi har en svag tradition av privat medfinansiering i Sverige."

"OPS och PPP, det vill säga att det offentliga eller privata går in och investerar. Men detta måste utredas mer. Hur det kan göras på bästa sätt."

Minskad avfolkning med bättre järnväg

De positiva konsekvenserna av att satsa på järnvägen är gemensamma för de intervjuade länen: det blir möjligt att behålla befolkningen i högre utsträckning. Länen fokuserar här i stor utsträckning på pendling. De ser framför sig en minskad avfolkning som även gynnar industrin och näringslivet.

"Ett exempel är kopplingen till Danmark, vi har 18-20000 pendlare dit. Stockningar sprider sig alltså till Danmark. Och importen, varor från Europa kommer först till Skåne för att sedan transporteras till övriga delar av landet. Då får det inte bli stopp."

"Uppsala-Stockholm är ju ett av de starkaste pendlingsstråken i landet och norra Europa. Att satsa på detta bidrar ju till tillväxten i både städerna."

Regeringen satsar för lite

Inget av länen anser att regeringen satsar tillräckligt på byggnation av ny transportinfrastruktur. Åtta av tio svarar "Inte alls/i mycket liten grad/i ganska liten grad" och resterande två vill inte svara på frågan.

Inget av länen tycker heller att regeringen satsar tillräckligt på underhåll och reparation av gammal transportinfrastruktur. Åtta av tio svarar svarar "Ganska liten grad" medan två av tio svarar "Inte alls/i mycket liten grad". Generellt är det samma anledningar som ges här som i frågan kring nybyggnation, att själva storleken på satsningarna är för små. Tre av tio länsstyrelser lyfter även det organisatoriska problemet och menar att det ofta är oklart vem som har ansvar över vad samtidigt som det är upp till Trafikverket att underhållet sköts effektivt.

Upp till bevis för nya regeringen

De främsta anledningarna till den negativa synen på regeringens åtgärder är storleken på de medel som avsätts i budget. Det råder överlag en enighet om att det varit för små belopp. Samtidigt visar de flesta respondenterna en försiktig optimism gentemot den nya regeringen och menar att det nu är upp till bevis.

Majoriteten av länen har större förväntningar på den nya regeringen än den gamla när det gäller infrastrukturen. Sex av tio svarar "Större", tre av tio "Ingen skillnad" medan endast en av tio svarar "Mindre". Att respondenterna generellt har större förväntningar på den nya regeringen än den gamla handlar även det om missnöjet över storleken på de satsningar som har gjorts. Samtidigt nämner man att det är "upp till bevis" för den nya regeringen när man nu aviserat att satsningar kommer göras. Den respondent som hade större förväntningar på den gamla regeringen hänvisar till regeringens konstellation idag, att det saknas tydligt mandat nu.

Rådet till regeringen: välj spårtrafik framför vägtrafik

Länsstyrelserna har flera råd till regeringen och ansvariga ministrar:

"Sätta sig ner på allvar och förstå vad den egentligen kostar. Inte bara pytsa in politiska bidrag. Kostar betydligt mer än vad man verkar tro och för att det ska gå upp så måste det sättas ned med berörda parter."

"Just nu är det självuppfyllande prognoser vi gör. Vi gör prognoser på att vägtrafik kommer öka och därför bygger vi och ökar kapaciteten på väg i samma utsträckning. Det är vetenskapligt bevisat att detta skapar mer trafik."

"Att akta sig för att fastna i det gamla tänket med att hela tiden öka kapaciteten i vägnätet. Ju mer du bygger ut desto mer trängsel blir det. Ökat bilresande."

"Ni skulle åka ut i landet och prata med kommuner, företag och se hur läget är. Då skulle de se att industrin är frustrerad. Man kan inte höja produktionen, för då får man inte ut det på järnvägen."

"Det finns häruppe en tanke om att koppla ihop infrastrukturen med Finland. Jättepoteential att köra gods runt Bottenviken. Det ger ju större exportmöjligheter mot Ryssland också. Oerhörd poteential."

"Vi skulle behöva se varje läns förutsättningar bättre. Det är inte samma koncept över hela landet. Sen har vi ju sambandet Skåne-Danmark. Om man förstod vilken oerhörd poteential Danmark har så skulle det nog behandlas annorlunda."

Bostadsbrist i alla tätorter

Samtliga av de län som deltagit i undersökningen, tio av tio, beskriver en obalans gällande tillgången på bostäder. Det finns en brist i alla tätorter i länen.

Särskilt stor är bristen på hyresrätter. Samtliga län är i behov av främst mindre hyresrätter på mellan ett och tre rum och kök. Flera tar upp problemet med att låta marknaden styra produktionen eftersom priserna då kommer att pressas uppåt vilket i förlängningen innebär att ekonomiskt utsatta grupper inte kommer att kunna ta del av det som byggs. 6F:s tolkning av resultatet är att länsstyrelserna ser bostadsförsörjningsfrågan utifrån ett klassperspektiv.

Unga och nyanlända pekas ut som de grupper med störst behov. Fyra av tio län lyfter fram nyanlända som en extra utsatt grupp. Flera län fokuserar på problem med dålig kontroll över hur stort behovet faktiskt är i denna grupp.

"Vi har ett stort problem med nyanlända. Det är en alldeles för stor tillströmning till de små kommunerna med tanke till invånarantalet."

"Sen finns det ju nyanlända, som har det särskilt svårt. Dessa behöver alltid extra hjälp även om vi i länet skulle ha balans."

"Mest angeläget är små lägenheter, 1:or kanske 2:or. Det är boenden för både unga som söker sin första lägenhet och invandrare som behöver boende snabbt."

"Hyresrätter behövs i alla kommuner. Vilket då kommer gynna grupperna med störst behov. Vi behöver hyresrätter."

Ok att låna till nybyggnation

När det kommer till finansiering av nybyggnation är ingen av länsstyrelserna negativ till att vare sig låna eller höja skatten. Fem av tio ser direkt positivt på att låna. Lika många ser direkt positivt på att höja skatten.

Om att låna:

"Positivt. Vi måste komma till rätta med bristen. Det går liksom inte att utvärdera innan man provat. Då är det bättre att söka lösningar och prova olika former och sedan komma med utvärderingar om vad som fungerat bäst."

"Jag ser det som positivt. Jag kan inte svara varför. Det är ju bra att det görs något."

Bostäder behövs för att locka arbetskraft

Befolkningens möjlighet att arbeta och företagens möjlighet att locka till sig rätt arbetskraft ligger i fokus när länen frågas om positiva konsekvenser av bostadsinvesteringar. Länen med högskolor/ universitet lyfter också fram hur centralt det är med tillräckligt med bostäder för de som vill studera. Flera oroas av att man kanske tappar viktig utbildning för framtiden om bostadsbristen kvarstår.

"Bristen på hyresrätter drabbar företag som inte kan hitta bostäder till sina anställda och studenter förstås som kanske drar sig för att komma hit och studera. Med det tappar vi mycket IQ. Jag menar ska vi konkurrera på den globala marknaden så behövs det tillskott av nya människor som vill göra karriär här. Annars flyttar företagen sina verksamheter till London eller Bryssel istället."

"Det är avgörande skulle jag säga. En åldrande befolkning inom länet och för att då kunna locka till oss ung arbetskraft så behövs det bostäder. Det finns unga som vill ha jobb och skulle kunna jobba kvar här men gör det inte då boendet är ett problem."

"Vi får ju arbetskraften att komma hit då. Industrin efterfrågar detta för att kunna anställa."

"Det är alltid samma positiva effekter ju. Har vi underskott och får fart på byggandet så skapar det ju förutsättningar för företag att etablera sig. Sådana aspekter är viktiga."

Rådet till regeringen: inför långsiktiga spelregler

Länsstyrelserna har flera råd om satsningar på bostäder till regeringen och ansvariga ministrar:

"Till regeringen, fortsätt titta på olika sätt som underlättar själva byggandet. I länet måste vi jobba mer regionalt. Matcha byggandet med infrastrukturen och så. Det finns ju alltid bra attraktiva bostäder i närhet av bra kommunikationer."

"Vi på mindre orter uppfattar ofta att våra frågor är satta i skymundan. Det vi upplever i de här frågorna är att det är för storstadscentrat. Mycket fokus på Stockholm bara."

"Det finns en grundläggande sak. Det måste vara långsiktiga spelregler på marknaden. Det har varit för mycket kortsiktighet. Projekt tar tid, hela processerna, då får inte reglerna göra det svårare."

"Att de skulle behöva hitta en lösning för att få bostäder till de som sitter fast i asylboenden idag."

Undersökningens syfte och genomförande

Undersökningen syftar till att kartlägga vilka behov som finns i olika regioner när det gäller satsningar på infrastruktur och nybyggnation av bostäder. Därmed är även förhoppningen att kunna se om några samband finns mellan olika regioner och således finna generella slutsatser att dra.

Ett sekundärt syfte är att ge en inblick i hur regionala nyckelpersoner och beslutsfattare ser på exempelvis regeringens agerande vad gäller satsningar på dessa två områden, samt vilka förväntningar som länsstyrelserna har på regeringens framtida agerande.

Enhetschefer för samtliga läns/regionstyrelser har sökts via telefon. För de personer som inte svarat eller ej kommit i kontakt har ytterligare kontaktförsök gjorts. De län som ej deltagit i undersökningen har kontaktats minst två gånger innan de noterades som bortfall.

20 intervjuer har genomförts. Endast tre län har aktivt avböjt att delta i undersökning med hänvisning till att rapporter över frågorna som ställs finns tillgängliga på hemsidan eller att de inte kommer kunna svara på frågorna.

De tre storstadslänen har deltagit. I övrigt är det en bra balans mellan norr och söder samt öst och väst.

6F vill se ökade investeringar

6F - Fackförbund i samverkan - har under lång tid drivit på för en mer aktiv investeringspolitik med satsningar på järnväg och bostäder.

Över 400 000 går arbetslösa i Sverige i dag. Med 6F:s förslag i rapporten "Bygg Bort arbetslösheten" skapas omkring 182 000 nya jobb. Det innebär att om investeringsbehoven tillgodoses kan arbetslösheten närapå halveras.

Sverige står inte handfallet. Det är fullt möjligt för regeringen att få till stånd en utveckling som gör att behoven byggs bort, sysselsättningen ökar samt att koldioxidutsläppen minskar.

**fackförbund
i samverkan**

Byggnads Elektrikerna Fastighets Målarna Seko